

CUDZIE JAZYKY NA UNIVERZITE PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH – MINULOSŤ, SÚČASNÝ STAV A MOŽNOSTI JAZYKOVEJ VÝUČBY

FOREIGN LANGUAGES AT PAVOL JOZEF ŠAFÁRIK UNIVERSITY IN KOŠICE – PAST, PRESENT AND FUTURE OF LANGUAGE TEACHING

Alexandra Kavečanská, Zuzana Kolaříková, Helena Petruňová, Renáta Timková

Abstrakt

Príspevok sa venuje problematike výučby cudzích jazykov na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Ponúka ucelený pohľad na minulosť, súčasnosť a ďalšie možnosti jazykovej prípravy študentov jednotlivých fakúlt UPJŠ v oblasti výučby cudzieho jazyka (anglického, francúzskeho, gréckeho, latinského, ruského jazyka, okrajovo aj slovenčiny ako cudzieho jazyka) s cieľom rozvíjať ich jazykové kompetencie v cudzom jazyku pre odborné a špecifické akademické účely.

Kľúčové slová

výučba cudzích jazykov, odborný cudzí jazyk, akademický cudzí jazyk, jazykové zručnosti a kompetencie

Abstract

This paper addresses the issue of foreign language teaching at the University of Pavol Jozef Šafárik in Košice, offers a comprehensive view on the past, present and future of language teaching. The foreign language courses (English, French, Greek, Latin, Russian and Slovak as a foreign language) are offered to the students during their study with the aim to develop their language skills in language for professional and specific academic purposes.

Keywords

foreign language teaching, languages for academic and specific purposes, Professional language, language skills and competences

Pri pohľade na históriu cudzojazyčného vzdelávania na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej iba UPJŠ) sa nám ponúka možnosť bližšie sa oboznámiť s počiatkami humanitného vzdelávania v metropole východného Slovenska. Jeho korene siahajú do roku 1657, kedy bola na základe poverenia jágerského biskupa Benedikta Kišdyho založená *Academia Cassoviensis*, na ktorej sa v rámci tzv. *studium generale* študovalo na teologickej a filozofickej fakulte (Čičaj, 2011, s. 84; Halaga, 1956, s. 526). Na Akadémii bola, popri štúdiu klasických jazykov, hlavným vyučujúcim jazykom pre všetky predmety latinčina (Šimon, 2013, s. 5). Významné postavenie a dôležitosť, ktoré mala Akadémia v štruktúre vzdelávania v ríši, potvrdil cisár Leopold I. Habsburský, keď v roku 1660 v Štajerskom Hradci udelil Akadémii prostredníctvom zlatej buly rovnaké práva a výsady, aké mali ostatné univerzity v Svätej ríši rímskej národa nemeckého (Halaga, 1956, s. 528; Buchvaldek, 1968, s. 179). Vedenie Akadémie bolo v rukách členov *Societatis Iesu*, jezuitského rádu, ktorí boli ako *milites dei* hlavnými edukačnými zbraňami cirkvi v boji proti rýchlo sa šíriacej reformácii. Jezuiti zaviedli na všetkých školách a univerzitách, ktoré mali vo svojej správe, jednotný plán štúdia – *Ratio atque Institutio Studiorum* (Padberg, 2000, s. 80; Moss/Wallace, 2003, s. 118), ktorý mal veľký vplyv na neskoršie humanitné vzdelávanie. Zrušenie jezuitského rádu v r. 1773 sa nepriaznivo odrazilo aj na samostatnosti Akadémie. Po jej prevzatí štátom sa z nej v r. 1776 stala iba pobočka jedinej univerzity v Uhorsku, v Budíne, s právom promovať, s názvom *Academia Regia*. Ďalším zásahom do činnosti Akadémie bolo zrušenie filozofickej fakulty za éry ministra vnútra Alexandra von Bacha (1851-59)

a ponechanie len fakulty právnickej, čím došlo k prerušeniu vysokoškolského humanitného vzdelávania v Košiciach na takmer jedno storočie (Halaga, 1956, s. 534).

Po skončení 2. svetovej vojny sa do Košíc postupne vracia tradícia vysokoškolského vzdelávania. V roku 1948 bola v Košiciach zriadená pobočka Lekárskej fakulty Slovenskej univerzity v Bratislave (súčasná Univerzita Komenského). Do univerzitného vzdelávania sa vrátil latinský jazyk, úzko zameraný na potreby vyplývajúce z lekárskej praxe. V roku 1952 vznikol Kabinet ruského jazyka v Košiciach v pôsobnosti Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 1959 vznikla Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ktorá nadviazala na historickú jezuitskú Akadémiu – Košickú univerzitu, sformovala sa Katedra cudzích jazykov, neskôr Katedra jazykov a tu niekde sa začína novodobá história výučby cudzích jazykov na UPJŠ v Košiciach, nadväzujúca na humanitnú tradíciu vzdelávania.

Katedra jazykov ako rektorátne pracovisko UPJŠ celé desaťročia zabezpečovala výučbu cudzích jazykov pre jednotlivé nefilologické fakulty UPJŠ – lekársku, prírodovedeckú a právnickú, podieľala sa na rozvíjaní jazykových zručností slovenských a neskôr aj zahraničných študentov, doktorandov i vysokoškolských učiteľov v oblasti všeobecného cudzieho, ale najmä praktického odborného cudzieho jazyka, predovšetkým angličtiny, francúzštiny, latinčiny, nemčiny, ruštiny a slovenčiny ako cudzieho jazyka. Okrem vzdelávacej činnosti sa Katedra jazykov zapájala aj do publikačných a vedecko-výskumných aktivít (napr. Grant VEGA *Terminológia a odborný jazyk (konfrontácia slovenčina - cudzí jazyk)*, Projekt ESF *Transformácia prírodovedných študijných programov a ich poskytovanie v anglickom jazyku*, Grant KEGA *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky a jeho aplikácia na učenie sa, vyučovanie a hodnotenie anglického odborného jazyka medicíny pri rozvíjaní a upevňovaní lingvistických jazykových kompetencií univerzitných študentov* a i.), organizovala spoločné odborné podujatia pre vysokoškolské jazykové pracoviská (napr. medzinárodné podujatie *Lingvistické aspekty anglického odborného jazyka* a i.), zabezpečovala výučbu v jazykových kurzoch, testovanie študentov v rámci výberových konaní pre zahraničné pobyty a stáže, odborné jazykové konzultácie a i.

Pod tlakom spoločensko-politických udalostí došlo v roku 1996 k rozdeleniu UPJŠ na dve vysoké školy - Univerzitu P. J. Šafárika v Košiciach a Prešovskú univerzitu v Prešove a následne k presunu Filozofickej fakulty do Prešova, čím Košice stratili aj nepriamy kontakt s vysokoškolským humanitným vzdelávaním. Tento stav bol v Košiciach, v druhom najvýznamnejšom kultúrnom a vzdelávacom centre Slovenska, pociťovaný ako niečo neprirodzené a prvé kroky k zmene urobilo vedenie UPJŠ vydaním dokumentu *Aktualizácia dlhodobého zámeru UPJŠ v Košiciach na roky 2004-2010*, v ktorom jasne prezentovalo svoj zámer zriadiť na UPJŠ Filozofickú fakultu. Podarilo sa to, ale po jej vzniku v roku 2007 Katedra jazykov prakticky prestala existovať, ukončila svoje vyše 50-ročné pôsobenie na UPJŠ v oblasti výučby cudzích jazykov, predovšetkým jazykov pre špecifické účely. Zanechala za sebou tisícky študentov a doktorandov rôznych študijných programov nefilologických fakúlt UPJŠ, ktorí mali celé desaťročia možnosť získavať kvalitné jazykové vzdelanie vďaka kolektívu skúsených učiteľov anglického, francúzskeho, latinského, nemeckého, ruského, španielskeho jazyka a slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Veľmi krátke obdobie zabezpečovali výučbu cudzích jazykov pre študentov nefilologických fakúlt novovzniknuté odborné katedry novej Filozofickej fakulty UPJŠ, vrátane Katedry romanistiky a klasickej filológie, ktorá popri výučbe vlastných študentov v odbore Latinský jazyk a literatúra v kombinácii s inými študijnými odbormi, prevzala na seba aj záväzky bývalej Katedry jazykov. V roku 2012 sa v rámci tejto katedry vyčlenilo Oddelenie cudzích jazykov, ktoré v súčasnosti koordinuje a zabezpečuje cudzojazyčné vzdelávanie pre študentov UPJŠ v oblasti praktického odborného a akademického cudzieho jazyka. Cieľovou skupinou jazykového vzdelávania sú študenti na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania v rôznych študijných programoch, ktorí potrebujú cudzí jazyk pre svoje štúdium, ďalšie

praktické odborné a vedecké aktivity, pre absolvovanie jazykovej certifikácie v rámci hodnotenia študentov európskych univerzít, pre študentské mobility a odborné stáže v zahraničí, pre rozvíjanie vedeckej študentskej odbornej činnosti, pre účasť na zahraničných i domácich odborných podujatiach, pre podporu publikačnej činnosti v cudzom jazyku, budovanie jazykovej pripravenosti pre výkon povolania, pre uplatnenie sa na trhu práce.

V posledných rokoch sa otázka poskytovania cudzojazyčného vzdelávania na vysokých školách vníma z pohľadu toho, do akej miery venujú univerzity a vysoké školy na Slovensku, ale určite aj v Českej republike, pozornosť dostatočnej jazykovej príprave svojich študentov a ako tým prispievajú k rozvoju jazykových kompetencií budúcich odborníkov v rôznych oblastiach. Jazyková príprava na univerzite by mala prirodzene nadviazať na obdobie jazykovej prípravy na strednej škole a ponúknuť študentom možnosť ďalej rozvíjať získanú jazykovú úroveň, napredovať a sústrediť sa na nadobudnutie konkrétnych jazykových znalostí a špecifických zručností potrebných pre daný odbor štúdia. Mala by vychádzať v ústrety i požiadavkám týkajúcim sa osvojenia si aj nového cudzieho jazyka.

Všeobecne sa predpokladá, že na univerzitu prichádzajú absolventi stredných škôl s maturitou z cudzieho jazyka (anglický jazyk, nemecký jazyk, francúzsky jazyk), či už nižšej alebo vyššej úrovne, ktorí budú dostatočne pripravení na prirodzený prechod na vyššiu úroveň, na osvojovanie si praktického odborného a akademického cudzieho jazyka. Musíme však konštatovať, že aj keď v posledných rokoch možno pozorovať v tomto smere isté zlepšenie, u istého počtu novoprijatých študentov sa ešte stále stretávame so slabšou až veľmi nízkou úrovňou ovládania cudzieho jazyka. Pre nich sú v ponuke povinne voliteľné a výberové predmety s požadovanou úrovňou podľa dokumentu *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky* minimálne A2, ktoré ich môžu pripraviť na vyššiu úroveň povinného predmetu, kde sa očakáva minimálna úroveň B1. Väčšina povinne voliteľných predmetov je však veľmi úzko špecializovaná, vytvorená pre rozvoj konkrétnych jazykových zručností pre príslušný študijný program. Samozrejme iná je situácia pri jazykoch, ktoré sú ponúkané študentom-začiatokom (latinský jazyk, grécky jazyk, ruský jazyk). Po absolvovaní predmetu sa dosiahnutá úroveň pri predmetoch pre začiatok pohybuje v rozmedzí A2-B1 v závislosti od počtu semestrov, pri povinných predmetoch v škále B1-B2-C2. Ak má študent skutočný záujem o štúdium cudzích jazykov, má možnosť zvoliť si viac predmetov, viac jazykov, prípadne aj z ponuky študijných programov inej fakulty a dosiahnuť tak počas vysokoškolského štúdia veľmi slušnú úroveň ovládania cudzieho jazyka. Preto si myslíme, že cudzojazyčná príprava v univerzitnom prostredí má svoje opodstatnenie a podpora a realizácia výučby cudzích jazykov má byť aj naďalej prirodzenou súčasťou univerzitného štúdia.

Náš príspevok ponúka ucelený prehľad o tom, aké sú možnosti, ktoré svojim študentom ponúkajú jednotlivé fakulty UPJŠ v oblasti výučby cudzieho jazyka počas ich štúdia na univerzite. Cudzojazyčné vzdelávanie pre odborné a akademické účely je v súčasnosti pokryté 7 internými učiteľmi a 2-3 externými vyučujúcimi (učitelia a doktorandi z odborných katedier), ktorí zabezpečujú pravidelnú kontaktnú výučbu anglického, francúzskeho, gréckeho, latinského, ruského jazyka (okrajovo aj slovenčiny ako cudzieho jazyka) pre študentov všetkých ponúkaných študijných programov jednodborového štúdia, napr. *Všeobecné lekárstvo, Zubné lekárstvo, Ošetrovatelstvo, Fyzioterapia, Verejné zdravotníctvo, Biológia, Ekológia, Geografia, Fyzika, Chémia, Environmentálna chémia, Matematika, Ekonomická a finančná matematika, Informatika, Aplikovaná informatika, Britské a americké štúdiá, Anglický jazyk pre európske inštitúcie a ekonomiku, Anglický a francúzsky jazyk pre európske inštitúcie a ekonomiku, Anglický a nemecký jazyk pre európske inštitúcie a ekonomiku, Rodové štúdiá a kultúra, Psychológia, Sociálna práca, Filozofia, Aplikovaná etika, Masmediálne štúdiá, Politológia, História, Právo, Verejná správa, Európska verejná správa, Šport a rekreácia* a tiež študentom dvojodborového štúdia, vo veľkom množstve

študijných programov, napr. *biológia-chémia*, *biológia-fyzika*, *biológia-informatika* a mnohé iné (www.upjs.sk).

Predmety majú dotáciu od 14, 28 a 42 hodín za semester a jednotlivé predmety sú v ponuke ako jednosemestrálne, máme však aj dvojsemestrálne a viacsemestrálne predmety, podľa požiadaviek jednotlivých fakúlt. Našimi študentmi sú popri slovenských aj zahraniční študenti z mnohých krajín celého sveta. V rámci ponúkaných predmetov majú možnosť vybrať si štúdium (a) praktického odborného cudzieho jazyka, (b) cudzieho jazyka pre špecifické akademické účely a (c) všeobecného cudzieho jazyka. Každá fakulta UPJŠ ponúka svojim študentom v bakalárskom stupni minimálne jeden semester povinnej výučby praktického odborného cudzieho jazyka, ktorý sa končí skúškou, napr.: *Anglický jazyk pre všeobecné lekárstvo*, *Anglický jazyk pre zubné lekárstvo*, *Anglický jazyk pre bakalárske štúdium*, *Anglický jazyk pre aplikovanú etiku 1,2*, *Anglický jazyk pre filozofov 1,2*, *Anglický jazyk pre masmediálnu komunikáciu 1,2*, *Anglický jazyk právnych a sociálnych vied 1,2*, *Anglický jazyk I,II (pre psychológov)*, *Anglický jazyk pre sociálnu prácu 1,2*, *Anglický jazyk pre slovakistov*, *Anglický jazyk pre filológov*, *Odborný anglický jazyk pre prírodné vedy – biológia, ekológia, geografia, chémia, environmentálna chémia, informatika, aplikovaná informatika, matematika, ekonomická a finančná matematika a i.*, *Anglický jazyk pre právnikov 1,2*, *Anglický jazyk verejnej správy 1,2*, *1. anglický jazyk pre Európsku verejnú správu I,II,III,IV.*, *2. anglický jazyk pre Európsku verejnú správu I,II.*, *Anglický jazyk v športe a rekreácii I,II,III,IV.*, *Cudzí jazyk 1,2,3 (ruský a francúzsky jazyk)*, *Lekárska terminológia*, *Latinský jazyk pre filozofov 1,2*, *Grécky jazyk pre filozofov 1,2*, *Jazyk prameňov – Latinčina I,II,III,IV.*

Všetky predmety ponúkané v rámci odbornej cudzojazyčnej prípravy (predovšetkým anglický jazyk) si kladú za cieľ rozvíjať a upevniť základné jazykové zručnosti študentov, zvýšiť ich jazykové kompetencie so zameraním na odbornú terminológiu a akademické zručnosti. Dôraz sa vždy kladie na vybrané oblasti anglickej výslovnosti, na zopakovanie si a prehĺbenie vedomostí z praktickej anglickej gramatiky, rozvoj slovnej zásoby, základy akademického písania, rozvoj základných jazykových funkcií, prípravu ústnej prezentácie, pozornosť sa venuje aj vybraným otázkam jazykovej interferencie a i.

Zameranie povinnej výučby latinského jazyka je podmienené odborom, pre ktorý sa poskytuje. Pri predmete *Lekárska terminológia* v odboroch *Všeobecné lekárstvo*, *Zubné lekárstvo*, *Fyzioterapia*, *Verejné zdravotníctvo a Ošetrovatelstvo* je cieľom štúdia osvojiť si v rámci jedného semestra všeobecné základy medicínskej terminológie – obmedzujeme sa na väzby zhodného a nezhodného prívlastku v rámci latinského deklinačného systému, predložkové spojenia, tvorbu receptu, slovotvorbu a diagnózy. Podobné zameranie má jednosemestrálna výučba predmetu *Latinský jazyk pre biológov*, rozdiel je len v lexikálnej rovine. Pomerne širší záber poskytuje dvojsemestrálna výučba predmetu *Latinský jazyk pre filozofov*, kde sa študenti zoznamujú nielen s lexikálnou a morfológickou rovinou, ale čiastočne i s vetnou syntaxou. Rovnaký záber umožňuje i *Grécky jazyk pre filozofov*. V odbore história sa študenti zoznamujú nielen s lexikálnou, morfológickou, syntaktickou a štylistickou rovinou klasickej latinčiny, ale v rámci predmetu *Jazyk prameňov IV.* i s latinčinou stredovekou a novovekou.

Pomerne pestrá je aj ponuka povinne voliteľných a výberových predmetov, napr.: *Medicínska komunikácia v angličtine pre všeobecné lekárstvo*, *Medicínska komunikácia v angličtine pre zubné lekárstvo*, *Medicínska komunikácia v angličtine pre bakalárske štúdium (ošetrovatelstvo, fyzioterapia, verejné zdravotníctvo)*, *Právna komunikácia v anglickom jazyku*, *Písomná komunikácia v anglickom jazyku*, *Prezentácie v anglickom jazyku*, *Francúzsky jazyk pre všeobecné lekárstvo*, *Francúzsky jazyk pre právnikov*, *Francúzsky jazyk pre filológov 1,2*, *Obchodná angličtina*, *Akademická angličtina*, *Komunikatívna gramatika v anglickom jazyku*, *Komunikatívne kompetencie v anglickom jazyku*, *Odborný anglický jazyk*

psychológie 1,2, Latinský jazyk pre psychológov, Latinský jazyk pre právnikov, Latinský jazyk pre filológov, Ruský jazyk pre filológov 1,2,3,4, Slovanský jazyk a i. Osobitnú skupinu tvoria predmety pre zahraničných študentov Lekárskej fakulty UPJŠ, ktorí majú v ponuke povinne voliteľné predmety *Medical English, Presentations in English, Practical Slovak Grammar* a *Medical Communication in Slovak* zamerané na rozvoj jazykových kompetencií v anglickom a slovenskom jazyku.

Dôležitú kategóriu študentov tvoria doktorandi z jednotlivých fakúlt UPJŠ, ktorí v rámci doktorandského štúdia musia povinne absolvovať skúšku z anglického jazyka, prípadne aj z ruského a francúzskeho jazyka. Svoje jazykové kompetencie majú možnosť zvyšovať v rámci predmetov *Cudzojazyčná právna terminológia v anglickom jazyku 1,2, Cudzojazyčná terminológia, Cudzí jazyk pre doktorandov – angličtina, ruština, francúzština, Cudzí jazyk pre literárnu vedu, Anglický jazyk pre doktorandov LF, Anglický odborný jazyk pre doktorandov 1,2 (prírodovedeckej fakulty)*. Vzdelávanie doktorandov je už po niekoľko desaťročí zamerané na oblasť odborného jazyka a v posledných rokoch sa viac sústreďuje na výučbu akademického jazyka, najmä akademickú angličtinu. Študenti v doktorandskom štúdiu a ich školitelia po niekoľkoročnej prestávke a obmedzení pravidelného jazykového vzdelávania iba na poskytovanie individuálnych konzultácií a preskúšavanie doktorandov jasne signalizovali potrebu obnovenia pravidelných jazykových seminárov anglického jazyka. Túto požiadavku sa podarilo zrealizovať v období po vzniku Filozofickej fakulty UPJŠ a jazykové vzdelávanie na treťom stupni vysokoškolského vzdelávania je opäť zabezpečované pravidelnou kontaktnou výučbou. Učitelia anglického jazyka však v priebehu rokov postupne modifikovali cieľ výučby, pôvodné rozvíjanie a upevňovanie znalostí anglického jazyka pre špecifické účely (ESP) sa posunulo viac smerom k zvládnutiu osobitostí akademickú angličtinu (EAP, ESAP) ako dôležitého prostriedku komunikácie súčasnej vedy a výskumu.

V súčasnosti sa hlavné aktivity v oblasti odbornej cudzojazyčnej prípravy študentov rôznych študijných programov na fakultách UPJŠ zameriavajú na zlepšovanie obsahovej stránky už ponúkaných predmetov cudzích jazykov, ktoré zodpovedajú požiadavkám a potrebám študentov rôznych vedných odborov. Učitelia cudzích jazykov majú dlhoročné skúsenosti s výučbou praktického odborného a akademického jazyka a všetky svoje vedomosti a skúsenosti sústreďujú na to, aby zlepšili kvalitu výučby cudzích jazykov pre špecifické a akademické účely. Ich snahou je pripraviť ponuku nových povinných a najmä povinne voliteľných predmetov, ktoré by boli doslova šité na mieru pre existujúce a novovznikajúce študijné programy jednotlivých fakúlt UPJŠ. Za dôležité v tejto súvislosti do budúcnosti považujeme postupné zavádzanie prvkov e-learningovej podpory cudzojazyčného vzdelávania a následnú individualizáciu získavania, upevňovania, precvičovania a overovania vedomostí a zručností. Pre nás je istou výzvou do budúcnosti vytvorenie a sprístupnenie elektronického vzdelávacieho a testovacieho materiálu a využívanie existujúcich multimediálnych učebných programov v cudzojazyčnom vzdelávaní študentov-nefilológov na UPJŠ v Košiciach. Cieľom je tiež zlepšiť spoluprácu s fakultami a zvýšiť interdisciplinárny charakter štúdia na všetkých stupňoch štúdia na UPJŠ. Jedným z krokov k naplneniu tohto cieľa je aj zapojenie sa niektorých spoluautoriek príspevku do nových schválených projektov podporovaných EÚ: Projekt SOFOS - Rozvoj vedomostí a zručností zamestnancov a študentov UPJŠ s akcentom na medziodborové kompetencie a integráciu do medzinárodných výskumných centier, Projekt RIFIV - Rozvoj inovatívnych foriem vzdelávania a podpora interdisciplinarít štúdia na UPJŠ v Košiciach a Projekt 001UPJŠ-4/2011 zameraný na vytvorenie nového anatomického výkladového slovníka.

LITERATÚRA

BUCHVALDEK, M. et. al. Dějiny Československa v datech. Praha: Svoboda, 1968.

ČIČAJ, V. The period of religious disturbances in Slovakia. In *Slovakia in history*. Teich, M./Kováč, D./Brown, M. D. (ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 2011, s. 71-86. ISBN: 978-05-1178-014-1

HALAGA, O. R. Z dejín Košickej univerzity: K 300 ročnému jubileu založenia. In *Historický časopis*, 1956, roč. 4, č. 4, s. 521-535.

MOSS, J. D./ WALLACE, W. A. Rhetoric & Dialectic in the Time of Galileo. Washington, D.C.: Catholic UP, 2003. ISBN: 0-8132-1331-2

NUNAN, D. The learner-centred curriculum: a study in second language teaching. Cambridge University Press, 1988. ISBN: 978-0-521-35843-9

PADBERG, J. W. Development of Ratio Studiorum. In *The Jesuit Ratio Studiorum*. Duminuco, V. J. (ed.). New York: Fordham University Press, 2000, s. 80-100. ISBN: 0-8232-2047-8

SPOLOČNÝ EURÓPSKY REFERENČNÝ RÁMEC PRE JAZYKY, Council for Cultural Cooperation, Education Committee, Modern Languages Division. Bratislava: ŠPÚ, 2006. ISBN: 80-85756-93-5

ŠIMON, F. Slovo na úvod. In *Hortus Graeco-Latinus Cassoviensis I.*, 2013, s. 5. ISBN: 978-80-8152-035-8

ÚDAJE O AUTOROCH:

Mgr. Alexandra Kavečanská
Katedra romanistiky a klasickej filológie
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach
Moyzesova 9
040 01 Košice
Kontakt: alexandra.kavecanska@upjs.sk

Mgr. Zuzana Kolaříková, PhD.
Oddelenie cudzích jazykov
Katedra romanistiky a klasickej filológie
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach
Moyzesova 9
040 01 Košice
Kontakt: zuzana.kolarikova@upjs.sk

PhDr. Helena Petruňová, CSc.
Oddelenie cudzích jazykov
Katedra romanistiky a klasickej filológie
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach
Moyzesova 9
040 01 Košice
Kontakt: helena.petrunova@upjs.sk

Mgr. Renáta Timková, PhD.
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach
Petzvalova 4
040 11 Košice
Kontakt: renata.timkova@upjs.sk